

گفتار درمانی

تعریف رشته گفتاردرمانی: گفتاردرمانی یکی از رشته‌های علوم پزشکی در شاخه توانبخشی است که به ارزیابی، تشخیص و درمان انواع اختلالات گفتاری می‌پردازد. گفتاردرمانی ترکیبی از دانش و هنر بوده و از مجموعه گسترده‌ای از علوم انسانی و تجربی بهره می‌گیرد. آسیب‌شناس گفتار و زبان (گفتاردرمانگر) باید در آغاز از ماهیت گفتار و زبان و رشد طبیعی آن آگاه گشته و سپس با انواع اختلالات مربوط به آن آشنا شده و نحوه ارزیابی و درمان آنها را فرا بگیرد.

یک آسیب‌شناس گفتار و زبان باید در آغاز بررسی کند که چه حوزه‌ای از زبان و گفتار فرد صدمه دیده است و سپس به درمان بپردازد. چون نوع و مدت درمان با توجه به حوزه آسیب‌دیده متفاوت می‌باشد.

در دیدگاه چند عاملی اختلالات زبان به دو نوع رشدی و اکتسابی تقسیم می‌شوند.

اختلالات زبانی رشدی: اختلالات زبانی رشدی می‌تواند دو بعد درک و یا بیان را در بر بگیرد. اگر گفتار کودک همزمان با سن تقویمی او پیش نرود دارای تأخیر در گفتار است. از علت‌های مسبب تأخیر می‌توان به عقب ماندگی ذهنی، کم شنوایی، عوامل محیطی و مشکلات جسمی اشاره کرد. به علاوه اختلال زبانی رشدی می‌تواند با و بدون وجود نقایص نورولوژیکی،

حسی حرکتی، هوش غیر کلامی، عاطفی و اجتماعی ایجاد شود. خزانه واژگان کمتر از حد طبیعی بوده و ناتوانی در ترکیب کلمات و دستور زبان دیده می‌شود.

اختلالات تلفظی: عبارتست از مشکل در بیان صحیح صداها که بصورت حذف یا جانشین کردن صدا بوده و در موارد شدید منجر به نامفهوم شدن گفتار می‌گردد.

اختلالات روانی گفتار: اختلالی است که طی آن جریان روان گفتار با مکث، تکرار هجا و یا کشش‌های نابجا مواجه می‌شود و معمولاً همراه با انقباض عضلات اندام‌های گفتاری یا در موارد شدیدتر دیگر اعضای بدن می‌باشد. اختلالات روانی گفتار می‌تواند از سنین ابتدایی زندگی شروع شود.

اختلالات خواندن و نوشتن: هنگامی رخ می‌دهد که فرد در آزمون‌های استاندارد خواندن و نوشتن با وجود داشتن فرصت‌های آموزشی مناسب، عدم وجود نقص حسی و هوشبهر طبیعی (متوسط و یا بالاتر)، یک یا دو انحراف معیار پایین‌تر از گروه هم‌سنش باشد.

اختلالات صوت و تشدید: زمانی اختلال صوت ایجاد می‌شود که در کیفیت، زیر و بمی، بلندی و انعطاف پذیری صوت با توجه به سن و جنس تفاوت‌هایی مشاهده شود. در واقع صدای بیمار نسبت به گذشته به صورت

ناخوشایندی تغییر کرده است. اختلال تشدید بر اثر اختلال در عملکرد درجه کامی - حلقی ایجاد می‌شود و به علل مختلف فرایند تشدید به درستی انجام نمی‌شود. به عبارت دیگر توازن خیشومی - دهانی بهم می‌خورد. کودکان مبتلا به شکاف کام اختلال تشدید را به درجات مختلفی نشان می‌دهند.

اختلالات بلع: اختلال بلع بخشی از اختلالات ارتباطی نیست ولی با سیستم‌های درگیر در ارتباط (سیستم تنفسی، آواسازی، تولید و تشدید) مرتبط است. فرد در بلع مایعات و جامدات یا هر دو دچار ناتوانی می‌شود؛ این ناتوانی ممکن است به صورت کامل یا نسبی هم در کودکان و بزرگسالان بروز کند.

اختلالات اکتسابی زبان: آن گروه از اختلالات زبانی که در آن فرد پس از فراگیری زبان و گفتار در اثر یک حادثه نظیر سکته مغزی، ضربه و عفونت، ناهنجاری‌های عروقی مغزی و یا اختلالات نورو دژنراتیو نظیر دمانس، پارکینسون، ای‌ال‌اس، زبان را از دست بدهد و قادر نباشد همچون گذشته از زبان برای برقراری ارتباط استفاده نماید. این اختلال را اصطلاحاً Aphasia می‌نامند.

گردآورنده:

دکتر سلیمه جعفری

عضو هیئت علمی گروه گفتاردرمانی

دانشگاه علوم پزشکی شیراز